

MUSTAQILLIK YILLARIDA KURASHNING RIVOJLANISHI VA MILLIY KURASHNING DUNYODA OMMAVIYLASHUVI

Kim Dinara Vladislavovna

O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti
Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti
Boshlang'ich ta'lim kafedrasida assistenti
Telefon raqam: +998915491080

Abdurahmonova Diyora Sheraliyevna

O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti
Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 4-bosqich talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15165304>

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston mustaqillikka erishgandan keyin milliy sport turi bo'lgan kurashning rivojlanishi, uning davlat miqyosida qo'llab-quvvatlanishi va xalqaro maydonda ommalashuvi tahlil qilinadi. Mustaqillik yillarida milliy kurash sport turi sifatida rasmiy maqomga ega bo'lib, unga bo'lgan e'tibor ortdi, xalqaro musobaqalar tashkil etildi va sportchilar yuksak natijalarga erishdi. Kurash bo'yicha xalqaro federatsiyaning tashkil etilishi va jahon chempionatlarining muntazam o'tkazilishi uning global miqyosda tan olinishi va keng ommalashishiga xizmat qilmoqda. Maqolada kurashning rivojlanish bosqichlari, uni qo'llab-quvvatlash siyosati va kelajakdagi istiqbollari yoritilib beriladi.

Kalit so'zlar: mustaqillik yillari, kurashning rivojlanishi, milliy kurash, davlat, sportchilar, sport turi.

Аннотация. В данной статье анализируется развитие борьбы как национального вида спорта после обретения независимости Узбекистана, ее поддержка на государственном уровне и популяризация на международной арене. В годы независимости национальная борьба получила официальный статус вида спорта, внимание к ней возросло, были организованы международные соревнования, спортсмены добились высоких результатов. Создание международной федерации борьбы и регулярное проведение чемпионатов мира способствуют ее мировому признанию и популярности. В статье освещены этапы развития борьбы, политика ее поддержки и дальнейшие перспективы.

Key words: years of independence, development of wrestling, national wrestling, state, athletes, sport.

Annotation. This article analyzes the development of kurash, a national sport of Uzbekistan after its independence, its state support and popularization in the international arena. During the years of independence, kurash gained official status as a national sport, increased attention to it, international competitions were organized, and athletes achieved high results. The establishment of the International Wrestling Federation and the regular holding of world championships contribute to its global recognition and wide popularity. The article highlights the stages of development of kurash, its support policy, and future prospects.

Ключевые слова: годы независимости, развитие борьбы, национальная борьба, государство, спортсмены, спорт.

Asrlar davomida shakllangan, shaxsning kamolotga erishuvida muhim ahamiyat kasb etgan kurash ba'zi davrlarda, xususan, 130 yildan ziyod vaqt davom etgan chor mustamlakasi va sho'rolar hukmronligi paytida anchayin zavol topdi, oyoqosti qilindi. Totalitar tuzum

mutasaddilari mahalliy xalqni ruhan ko'taradigan, mudroq qalbini uyg'otib, faxr va g'urur bag'ishlaydigan kurash singari milliy qadriyatlarimizning payini qirqishdan manfaatdor edilar. Shu bois ham avlodan-avlodga o'tib, sayqal topib kelgan kurash sho'rolar davrida ro'yobga chiqa olmadi.

Biroq jism-u dilida buyuk ajdodlar qoni gupurib turgan, ularning ma'naviy merosidan qandaydir darajada bahra olgan beli baquvvat polvonlar tor doirada bo'lsa ham kurash udumiga sodiq qoldilar. Faqatgina O'zbekiston mustaqillikka erishganidan keyin kurashga qaytadan ruh bag'ishlandi. Bayramlaru sayillarga yana kurash kirib keldi.

Asrlar sinovidan, murakkab davrlardan mardona o'tgan, chinakam mardlar raqiblar bahsi, ezgu niyatlar, oliy maqsadlar bo'lib e'tirof etilgan kurash yana xalq nazariga tushdi. Davlat, mamlakat darajasidagi muhim ishga aylandi. Bir necha yildirki, jahon ommasining mehrini qozonib, dunyo sport sahnasida o'z o'rnini topdi.

1991-yil 7-10-avgust kunlari Qashqadaryo viloyati Shahrisabz tumanida O'rta Osiyo va Qozog'iston respublikasining polvonlari ishtirokida o'tkazilgan katta kurash musobaqasi (sayli), oldingi musobaqalardan tubdan farq qildi. Chunki unda polvonlar mutloq yangi bo'lgan qonun-qoidalar asosida kurashishdi. Ana shu yangi qonun- qoidalar asosida 1992-yildan boshlab nufuzli bellashuvlar boshlanib ketdi. Muhtaram birinchi Prezidentimiz Islom Karimov o'tmishda yashab o'tgan barcha pahlavonlar va ulug' allomalarning ruhlarini shod etishni kurash bo'yicha xalqaro turnirlar o'tkazish bilan boshlagan edilar. Qorako'lda Tursun ota, Shahrisabzda Amir Temur, Surxondaryoda At-Termiziy, Buxoroda Bahouddin Naqshband, Andijonda Bobur Mirzo, Xorazmda Pahlavon Mahmud xotirasiga bag'ishlab Prezident sovrini uchun o'tkazilgan xalqaro turnirlar kurashni yuksak darajaga ko'tarilishida, sport olamiga yangi tur bo'lib kirishiga katta hissa qo'shdi. Chunki kurash ilk musobaqalardayoq jozibadorligi va jangovorligi, go'zalligi va halolligi bilan barcha ishtirokchilarning, xorijiy mutaxassislarning mehrini qozondi.

Milliy sport turini dunyo sportiga aylantirish uchun mamlakatimizda tashkil etilgan bu bellashuvlar kamlik qilardi. Albatta, shuning uchun ham Janubiy Koreya (1992 yil), Kanada (1993), Litva (1993), Yaponiya (1994), Irlandiya (1997), Hindiston (1995), Atlanta (1996), Moskva (1998), Fransiyada o'tkazilgan yirik sport anjumanlarida to'plangan mutaxassis va muxlislarga tashabbuskorlar tomonidan kurash haqida atroflicha ma'lumotlar berildi, ko'rgazmali chiqishlar namoyish etildi.

Tinimsiz mehnat, ko'plab izlanish va sa'y-harakatlar bekor ketmadi. 1998-yil 6-sentabrda Lotin Amerikasi, Yevropa va Osiyo qit'asining 28 ta davlatidan kelgan vakillar ishtirokida Toshkentda bo'lib o'tgan ta'sis kongressida Kurash Xalqaro Assotsiatsiyasi (KXA) tuzilganligi, xalqimizning milliy qadriyati "kurash" nomi bilan jahon maydoniga chiqqanligi e'tirof etildi.

Shunday qilib ta'kidlash mumkinki, Kurash dunyo sivilizatsiyasiga beqiyos hissa qo'shgan, avlodu ajdodlardan bizgacha yetib kelgan ma'naviy meros – katta bir xazina. Bu xazina bugun farzandlar tarbiyasida muhim omil bo'lmoqda. Sayyoramizning turli qit'a va yurtlarida istiqomat qiluvchi ne-ne xalqlar, elatlar kurashning jozibasiga, uning insonparvarlik, baynalminallik, bag'rikenglik g'oyalariga mahliyo bo'lib, sevimli sport turi sifatida qabul qilmoqdalar

Kurash Xalqaro Assotsiatsiyasi tuzilganiga 22 yil to'ldi. Tarix uchun juda qisqa muddat sanalmish bu davrda kurash xalqaro maydonda o'z mavqeini misli ko'rilmagan darajada yuksaltira oldi va olimpiyada o'yinlari safidan munosib o'rin olishga haqli ekanligini isbotladi.

O'tgan muddat ichida Kurash Xalqaro Assotsiatsiyasi quyidagi asosiy uch yo'nalish bo'yicha ish olib bordi:

1. KXA tuzilmasi tashkil etildi va u doimiy faoliyat olib bormoqda. Kurash Xalqaro Assotsiatsiyasining eng yuqori organi Kongress. Doimiy ishlovchi organ bo'lmish – Ijroiya qo'mitasi o'tgan davr mobaynida to'la shakllandi va muntazam ish olib bormoqda, 15 kishidan iborat qo'mita o'zida O'zbekiston, JAR, Boliviya, Hindiston, Yangi Zelandiya, Polsha, Vengriya, Turkiya, Eron va Niderlandiyadan iborat davlat vakillarini birlashtirgan. Ijroiya qo'mita bir yilda eng kamida ikki marta to'liq tarkib bilan yig'iladi. Pan-Amerika, Okeaniya, Afrika, Osiyo va Yevropadan iborat, jami 5 qit'ada Assotsiatsiyaning mintaqaviy bo'limlari, ya'ni Konfederatsiyalari ham tashkil etilgan va ular keng faoliyat olib bormoqda. Dunyoning 100 ga yaqin davlatida esa Kurash Xalqaro Assotsiatsiyalari rasman tashkil etilgan. KXA a'zosi sanalmish har bir davlatlarda 100 dan ziyod klublar ishlab turibdi.

2. Musobaqa raqami: KXA tuzilganidan beri dunyo bo'ylab 1000 dan ziyod yirik va nufuzli musobaqalar bo'lib o'tdi. Ular qatoriga Jahon chempionatlari, o'smirlar o'rtasida Jahon birinchiliklari, o'smirlar va kattalar o'rtasida kontinental chempionatlar, xalqaro turnir va homiylik asosida tashkil etilgan musobaqalar, kubok musobaqalari kiradi. Hozirgacha 10 ta Jahon chempionati bo'lib o'tdi. 2005-yildan boshlab jahon chempionatlari har 2 yilda o'tkaziladi. Qolgan barcha musobaqalar har yili bo'lib o'tadi. Kattalar va o'smirlar o'rtasida kontinental chempionatlar ham doimiy o'tkazilmoqda. Birinchi Yevropa chempionati 1999-yil Belorussiyaning Minsk shahrida, birinchi Osiyo chempionati 2001-yil O'zbekistonning Toshkent shahrida, birinchi Afrika chempionati 2001-yil Afrikaning Xartenbos shahrida, birinchi Pan-Amerika chempionati 2002-yil Boliviyaning La-Pas shahrida, birinchi Okeaniya Chempionati 2003-yil Yangi Zelandiyaning Oklend shahrida bo'lib o'tgan.

Buyuk Britaniya Kurash Milliy Federatsiyasi 2000-yil dan boshlab London shahrida an'anaviy Kurash Assotsiatsiyasi Faxriy Prezidenti Islom Karimov xalqaro turnirini muntazam o'tkazib kelmoqda. Bundan tashqari, Kurash Milliy Federatsiyasi har yil eng kami yoshlar, ayollar, kattalar bo'yicha 5 ta milliy chempionatlar va 3 ta turnirlar o'tkazib kelmoqda.

3. Xalqaro munosabatlar, KXA rahbariyati Xalqaro Olimpiya qo'mitasi, Xalqaro Sport Tashkilotlari Bosh Assotsiatsiyasi, Osiyo Olimpiya Kengashi, Futbol, Dzyudo, Djit-su, FILA, Og'ir atletika, Sambo kabi Jahon sport Federatsiyalari bilan hamkorlik o'rnatgan. Bu faoliyat kurashni dastlab mintaqaviy va qit'aviy o'yinlariga, keyin esa yozgi Olimpiyada o'yinlariga kiritishga qaratilgandir.

Xulosa o'rnida shuni aytishimiz mumkinki, respublikada oxirgi yillarda jismoniy tarbiya va sportni ommalashtirish, aholi o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, imkoniyatlari cheklangan shaxslarning jismoniy reabilitatsiyasi uchun zarur shart-sharoitlar yaratish hamda mamlakatning xalqaro sport maydonlarida munosib ishtirok etishini ta'minlash borasida izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Jismonan baquvvat botir insonlarni tarbiyalashga yordam beradigan sport kurashining har xil turlari jismoniy tarbiya tizimida muhim o'rin egallaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Kerimov F.A. Kurash tushaman. -T: 1990.
2. Matveev L.P. Teoriya i metodika fizitseskoy kultury. M. 1991.
3. Nurshin J.M., Salamov R.S., Kerimov F.A. Uzbekcha milliy sport kurashi. T.: 1993.
4. Галковский Н.М., Керимов. Ф.А. Вольная борьба. Т: 1987.
5. Современная система спортивной подготовки. Под. Эд. Суслова Ф.П. М. 1995.

6. Вяткин Б.Н. Управление психологическим стрессом в спортивных соревнованиях. М. 1998.
7. Родионов А.В. Психофизическая тренировка. М. 1995.
8. Верхошанский Ю.В. Программирование и организация тренировочного процесса. М. 1985.

